

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1949

Vyhlásené: 10.04.1949 Časová verzia predpisu účinná od: 01.01.1971 do: 30.06.1974

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

92

Branný zákon

zo dňa 23. marca 1949.

Národné zhromaždenie Československej republiky usnieslo sa na tomto zákone:

ČASŤ 1.

Ozbrojené sily Československej socialistickej republiky

§ 1

Úlohy ozbrojených síl

(1) Na obranu slobody a nezávislosti Československej socialistickej republiky, ako i na ochranu socialistického zriadenia a výstavby socializmu buduje zvrchovaný československý ľud ozbrojené sily, spoločné Čechom, Slovákom a príslušníkom ostatných národností, ako súčasť socialistického zriadenia a vykonáva ľudovú obranu vlasti, spočívajúcu na zásade, že Československá socialistická republika je pevne zabezpečená socialistickým zriadením a spojeneckými zväzkami so Zväzom sovietskych socialistických republík a s ostatnými socialistickými štátmi.

(2) Úlohou ozbrojených síl je

- a) odvrátiť ozbrojenou silou napadnutie alebo ohrozenie Československej socialistickej republiky vonkajším nepriateľom,
- b) bojovať za samostatnosť, celistvosť a jednotu štátu, ústavu, republikánsku štátnu formu a socialistické zriadenie proti vonkajším nepriateľom a plniť vojenské úlohy, vyplývajúce zo spojeneckých záväzkov Československej socialistickej republiky, a
- c) spolupôsobiť pri udržovaní verejného pokoja, poriadku a bezpečnosti vnútri štátu.

(3) Vojaci v činnnej službe smú sa použiť tiež pri pohromách, ohrožujúcich ľudské životy alebo dôležité hospodárske statky, a na prechodný čas v mimoriadnych prípadoch, ak to vyžadujú dôležité hospodárske záujmy štátu. Podrobnosti, najmä pokiaľ ide o právne pomery, vznikajúce z takého použitia, určí vláda Československej socialistickej republiky nariadením.

§ 2

Složenie ozbrojených síl

(1) Ozbrojené sily tvorí vojsko (odsek 2) ako jej základ a verejné ozbrojené sbory, ktoré určí vláda Československej socialistickej republiky, časti týchto sborov alebo jednotliví ich príslušníci, pokiaľ podľa tohto zákona alebo osobitných predpisov podliehajú vojenskému veleniu; v čase mimoriadnych opatrení podľa tohto zákona (§§ 46 až 50) po príslušnom povolaní (§ 46, ods. 2) tiež verejné ochranné sbory, určené osobitnými predpismi, ich časti alebo jednotliví príslušníci, osoby podliehajúce brannej povinnosti, ktoré sa podrobujú brannej výchove, a jednotky, složené z týchto osôb, ako aj osoby, povolané na osobné úkony pre potreby ozbrojených síl (§ 45).

(2) Vojsko je súhrn vojenských osôb. Vojakmi sa rozumejú osoby, ktoré boli odvedené (§ 15, ods. 1) a majú služobnú povinnosť (§ 20).

§ 3**Organizácia ozbrojených síl**

(1) Útvary ozbrojených síl sa dopĺňujú bez rozdielu národnosti. Služobným jazykom je jazyk český a slovenský; v styku s mužstvom, ktoré nepozná služobný jazyk, možno použiť aj jeho materinský jazyk.

(2) Podrobnosti o právnych pomeroch príslušníkov ozbrojených síl plynúcich z ich príslušnosti k nim, najmä z nadriadenosti alebo podriadenosti voči iným ich príslušníkom, o spôsobe, akým sa vojenský výcvik a vojenská služba vôbec vykonávajú, ako aj o organizácii ozbrojených síl, upraví v medziach tohto zákona, prípadne v medziach vládnych nariadení vydaných na jeho vykonanie, vo svojej pôsobnosti Federálne ministerstvo národnej obrany a Federálne ministerstvo vnútra služobnými predpismi, pokiaľ táto úprava nenáleží prezidentovi Československej socialistickej republiky ako najvyššiemu veliteľovi ozbrojených síl.

(3) Počty vojska určí vláda Československej socialistickej republiky na návrh ministra národnej obrany Československej socialistickej republiky, predložený, pokiaľ ide o vojská ministerstva vnútra, v dohode s ministrom vnútra Československej socialistickej republiky.

ČASŤ 2.**Branná povinnosť.****Diel I.****Všeobecné ustanovenia.****§ 4****Obsah brannej povinnosti.**

Branná povinnosť záleží v povinnosti

- a) odvodnej (§ 10),
- b) služobnej (§ 20),
- c) k osobitnej službe (§ 41),
- d) k osobným úkonom pre potreby ozbrojených síl (§ 45).

§ 5**Osobný rozsah brannej povinnosti.**

(1) Brannej povinnosti podliehajú v medziach ustanovení odseku 2 občania Československej socialistickej republiky, vyjmúc tých, ktorí požívajú na jej území práva exterritoriality.

(2) Branná povinnosť vzniká 1. januárom roku, v ktorom občan dovŕši 17. rok, ak však bola prevzatá dobrovoľne (§ 6, ods. 1), dňom prevzatia. Trvá do 31. decembra roku, v ktorom občan dovŕši 60. rok. Osoby staršie majú brannú povinnosť, len ak konajú činnú službu v čase mimoriadnych opatrení (§ 46, ods. 4), alebo ak im bol na ich žiadosť čas trvania brannej povinnosti predĺžený (§ 22, ods. 3).

(3) Ženy majú odvodnú a služobnú povinnosť zpravidla len v čase mimoriadnych opatrení, pokiaľ ju neprevzaly dobrovoľne. Z naliehavých dôvodov, najmä ak nie je počet žien, ktoré dobrovoľne vstúpia do vojska, dostatočný, môže však vláda Československej socialistickej republiky nariadením ustanoviť, že ženy majú odvodnú a služobnú povinnosť i mimo času mimoriadnych opatrení.

§ 6**Dobrovoľné prevzatie a rozšírenie brannej povinnosti.**

(1) Osoby, ktoré nepodliehajú brannej povinnosti, môžu začínajúc 1. januárom roku, v ktorom dovŕšia 17. rok, za brannej pohotovosti štátu (§ 5 zákona č. 40/1961 Zb. o obrane Československej socialistickej republiky) bez ohľadu na vek, so svolením, potrebným podľa tohto zákona, dobrovoľne prevziať brannú povinnosť, ak sú u nich splnené podmienky, ustanovené týmto zákonom a predpismi, vydanými na jeho vykonanie.

(2) Osoby, podliehajúce brannej povinnosti, môžu za podmienok, uvedených v odseku 1, prevziať dobrovoľne plnenie tých spôsobov brannej povinnosti, ktoré by inak od nich nebolo možné požadovať, a môže im byť na ich žiadosť predĺžený čas trvania brannej povinnosti, ktorý by inak zanikol.

(3) Služobnú povinnosť možno dobrovoľne prevziať zásadne len v celom jej rozsahu. Vopred môžu však túto povinnosť omedziť

- a) príslušníci cudzích štátov,
- b) občania Československej socialistickej republiky za brannej pohotovosti štátu na čas vojny, ak nejde o mužov, ktorí majú ešte pravidelnú odvodnú povinnosť (§ 11) alebo ktorým táto povinnosť ešte nevznikla.

§ 7**Úľavy v plnení brannej povinnosti.**

Vláda Československej socialistickej republiky určí nariadením, aké úľavy v plnení brannej povinnosti prislúchajú občanom Československej socialistickej republiky, ktorí sa trvale zdržujú v cudzine.

§ 8**Zhodnotenie výkonu brannej povinnosti**

(1) Predpokladom zastávania akýchkoľvek verejných funkcií je riadne plnenie všetkých povinností, ktoré dotyčnej osobe tento zákon ukladá.

(2) Tam, kde pre posúdenie platových, mzdových alebo akýchkoľvek iných nárokov plynúcich z pracovného pomeru rozhoduje doba strávená v dotyčnom zamestnaní alebo povolani, započítava sa do tejto doby doba, po ktorú dotyčná osoba konala vojenskú činnú službu (§ 20 ods. 2), pričom osobitné predpisy určujú podrobnosti; nedotknuté zostávajú ustanovenia osobitných predpisov o započítavaní vojenskej činnnej služby pre účely nemocenského poistenia zamestnancov, sociálneho zabezpečenia a platenej dovolenky na zotavenie.

Diel II.**Odvodná povinnosť.****§ 10****Obsah a vznik odvodnej povinnosti.**

(1) Odvodná povinnosť záleží v povinnosti podrobiť sa úradnému konaniu, ktorého účelom je rozhodnúť o povinnosti k vojenskej činnnej službe. Vzniká buď zo zákona ako odvodná povinnosť pravidelná (§ 11) alebo mimoriadna (§ 12), alebo prejavom vôle ako odvodná povinnosť dobrovoľná (§ 13).

(2) Odvodná povinnosť obsahuje povinnosť ustanoviť sa na zápis a odvod (§ 15), prípadne na preskúšanie (§ 18) a podrobiť sa predpísanému konaniu, počítajúc do toho potrebné lekárske, prípadne i nemocničné vyšetrenie, ako i vyšetrenie zvláštnych osobných schopností a vlastností dotyčnej osoby (výberové vyšetrenie). Osoba, ktorá má odvodnú povinnosť, sa nazýva branec.

(4) Osoby, ktoré svoju odvodnú povinnosť nespĺnili, môžu byť na odvod predvedené.

(3) Vláda Československej socialistickej republiky určí nariadením, ktoré telesné alebo duševné vady robia osobu, podliehajúcu odvodnej povinnosti, úplne neschopnou na vojenskú činnú službu a akým spôsobom splnia odvodnú povinnosť osoby, postihnuté týmito vadami, najmä v ktorých prípadoch môžu byť oslobodené od povinnosti prísť na odvod.

§ 11

Pravidelná odvodná povinnosť.

(1) Pravidelná odvodná povinnosť vzniká s výhradou ustanovenia odseku 4 mužom 1. januárom roku, v ktorom dovърšia 18 rokov, ak nie sú už vojakmi na podklade mimoriadneho alebo dobrovoľného odvodu. Pravidelná odvodná povinnosť trvá, ak nejde o niektorý z prípadov uvedených v odseku 3 alebo 4 alebo o preskúšanie (§ 18), do konca odvodného konania, ktorému sa osoba tejto povinnosti podliehajúca podrobila v roku, v ktorom dovърšila 20 rokov, ak nezanikla vydaním konečného odvodného rozhodnutia (§ 15 ods. 3) už skôr.

(2) Ak ustanovila vláda Československej socialistickej republiky nariadením podľa § 5, ods. 3 odvodnú a služobnú povinnosť, vzťahuje sa ustanovenie odseku 1 i na ženy.

(3) Občania, ktorí v čase, určenom v odseku 1 pre trvanie pravidelnej odvodnej povinnosti, nespĺnili z akýchkoľvek dôvodov túto povinnosť, podliehajú jej až do vydania konečného odvodného rozhodnutia, najdlhšie však do 31. decembra roku, v ktorom dovърšia 60. rok.

(4) Osoby, ktoré nadobudly československé občianstvo po dni, určenom v odseku 1 pre vznik pravidelnej odvodnej povinnosti, podliehajú tejto povinnosti od času nadobudnutia tohto občianstva až do času, uvedeného v odseku 3.

§ 12

Mimoriadna odvodná povinnosť.

Mimoriadnej odvodnej povinnosti podliehajú občania Československej socialistickej republiky, ktorí nie sú vojakmi, za podmienok, ustanovených v § 49, ods. 1.

§ 13

Dobrovoľná odvodná povinnosť.

Dobrovoľnej odvodnej povinnosti podliehajú osoby, ktorým bol povolený dobrovoľný vstup do vojska (§ 14).

§ 14

Dobrovoľný vstup do vojska.

(1) Do vojska dobrovoľne vstúpi, kto na seba dobrovoľne vezme služobnú povinnosť, ktorú by inak nemal, ak mu to bolo na jeho žiadosť povolené. Kto chce dobrovoľne prevziať túto povinnosť, musí s výhradou ustanovenia odseku 2 na seba vziať tiež povinnosť podrobiť sa odvodu, ktorej by inak nepodliehal (dobrovoľná odvodná povinnosť). Dobrovoľná služobná povinnosť vznikne, len ak je dotyčná osoba uznaná za schopnú na vojenskú činnú službu.

(2) Ak nastanú za brannej pohotovosti štátu mimoriadne okolnosti, ktoré znemožňujú vykonanie odvodu, možno dobrovoľne vstúpiť do vojska i bez odvodu. Osoby, ktoré takto do vojska vstúpili, sa pokladajú za odvedené dňom nastúpenia vojenskej činnnej služby. Podrobnosti určí Federálne ministerstvo národnej obrany služobným predpisom.

(3) O náležitostiach a záväznosti žiadostí o dobrovoľný vstup do vojska platia všeobecné ustanovenia občianskeho práva o prejave vôle, pokiaľ tento zákon alebo nariadenie, vydané vládou Československej socialistickej republiky na jeho vykonanie, neustanovia ďalšie podmienky.

(4) Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením, za akých podmienok možno povolenie na dobrovoľný vstup do vojska udeliť, a upraví konanie o žiadostiach o také povolenie. Cudzím štátnym príslušníkom povoľuje dobrovoľný vstup do vojska prezident Československej socialistickej republiky.

§ 15

Zápis a odvody

(1) Zápis je úradné konanie, ktorého účelom je vziať brancov do vojenskej evidencie, zistiť predbežne ich spôsobilosť na vojenskú činnú službu a urobiť opatrenie na zlepšenie zdravotnej a inej spôsobilosti brancov pre výkon vojenskej činnnej služby.

(2) Odvody sú pravidelné, mimoriadne alebo dobrovoľné. Účelom odvodu je rozhodnúť o povinnosti brancov na vojenskú činnú službu podľa zistenej telesnej a duševnej spôsobilosti brancov na túto službu. Rozhodnutie, že bravec je povinný vojenskou činnnou službou (odvedený), sa nazýva odvedením.

(3) Odvody vykonávajú okresné odvodné komisie. Odvodné rozhodnutie robí zástupca vojenskej správy. Dobrovoľné odvody môžu vykonávať aj vojenské odvodné komisie. Proti odvodnému rozhodnutiu, že bravec je alebo nie je odvedený (konečné odvodné rozhodnutie) alebo že sa má ustanoviť na odvod v nasledujúcom roku (odvod odročený), niet opravného prostriedku. Odvod možno odročiť zo zdravotných alebo iných dôvodov na jeden rok, najdlhšie však na dobu troch rokov. Po tejto dobe rozhodne komisia s konečnou platnosťou o schopnosti alebo neschopnosti branca na vojenskú činnú službu. Brancom, ktorým bol odročený odvod zo zdravotných dôvodov, poskytuje sa bezodplatná liečebná starostlivosť v zdravotníckych zariadeniach štátnej zdravotníckej správy.

(4) Vláda Československej socialistickej republiky určí nariadením, ako sa zriaďujú okresné a krajské odvodné komisie, ako sú zložené a ako sa zápis a odvody vykonávajú, a upraví ním odvodné konanie.

§ 16

Pravidelné odvody.

(1) Pravidelnému odvodu sa podrobujú osoby, podliehajúce pravidelnej odvodnej povinnosti.

(2) Pravidelné odvody sa konajú ako hlavné alebo dodatočné. Hlavné odvody sa konajú každoročne spravidla v mesiacoch september a október, ak neustanoví Federálne ministerstvo národnej obrany inak. Dodatočné odvody sa konajú podľa potreby.

§ 17

Mimoriadne a dobrovoľné odvody.

(1) Mimoriadnym odvodom sa podrobujú osoby, podliehajúce mimoriadnej odvodnej povinnosti. Ak nie je možné pre mimoriadne okolnosti vykonať také odvody spôsobom, ustanoveným týmto

zákonom a nariadením, vydaným vládou Československej socialistickej republiky na jeho vykonanie, upraví spôsob ich vykonania Federálne ministerstvo národnej obrany so zreteľom na dané okolnosti.

(2) Dobrovoľným odvodom sa podrobujú osoby, ktorým bol povolený dobrovoľný vstup do vojska. Dobrovoľné odvody sa konajú podľa potreby.

§ 18 Preskúšanie.

(1) Ak je odôvodnená domnienka, že konečné odvodné rozhodnutie, podľa ktorého bravec nebol odvedený, je nesprávne, preskúša ho krajská odvodná komisia.

(2) Preskúšanie je prípustné len do troch rokov po 31. decembri roku, v ktorom došlo k odvodnému rozhodnutiu. Ak však bolo toto rozhodnutie spôsobené činom, ktorý zakladá skutkovú podstatu súdne trestného činu, možno preskúšanie vykonať kedykoľvek.

(3) Vláda Československej socialistickej republiky stanoví nariadením, kto preskúšanie nariaďuje a za akých podmienok a akým spôsobom sa preskúšanie vykonáva.

(4) Proti rozhodnutiu krajskej odvodnej komisie niet opravného prostriedku.

§ 19 Výdavky spojené s odvodom a preskúšaním.

(1) Ak je vzdialenosť odvodného miesta od miesta brancovho pobytu väčšia než 6 km, uhradzuje štát výdavky za jeho prepravu na zápis, odvod a späť. Brancovi sa uhradzuje pri použití verejných hromadných dopravných prostriedkov cestovné v najnižšej triede.

(2) Osoba, ktorá neprišla bez vážneho ospravedlniteľného dôvodu na preskúšanie, je povinná nahradiť výdavky za zmarené preskúšanie. Ak je pri odoslaní niektorej osoby do vojenskej nemocnice potrebný sprievod pre jej odpor alebo pre podozrenie z úteku, uhradí výdavky za sprievod dotyčná osoba.

(3) Vláda Československej socialistickej republiky určí nariadením, akým spôsobom sa uhradujú výdavky spojené s plnením odvodnej povinnosti.

Diel III. Služobná povinnosť.

§ 20 Pojem a druhy služobnej povinnosti.

(1) Služobnou povinnosťou je povinnosť vojenských osôb včas nastúpiť a vykonávať vojenskú činnú službu (odsek 2).

(2) Vojenská činná služba zahŕňa:

- a) základnú službu (§ 27),
- b) náhradnú službu (§ 28),
- c) ďalšiu službu (§ 37),
- d) službu vojakov z povolania (§ 25, ods. 1),
- e) službu vojakov vo výslužbe, povolaných prechodne na činnú službu (§ 25, ods. 3),
- f) vojenské cvičenia (§ 39) a

g) mimoriadnu službu (§ 46, ods. 1, § 47, ods. 1, § 49, ods. 2).

(3) Každý vojak je povinný plniť služobnú povinnosť osobne podľa svojich duševných i telesných schopností a znalostí.

(4) Vojaci, ktorí plnia niektorú z povinností, uvedených v odseku 2, sú vojakmi v činnej službe, ostatní vojaci sú vojakmi mimo činnej služby.

§ 21

Začiatok a koniec služobnej povinnosti.

(1) Služobná povinnosť vzniká dňom odvedenia. Týmto dňom sa odvedení zaraďujú do vojska a stávajú sa vojakmi. Až do dňa nastúpenia základnej (náhradnej) služby označujú sa vojaci výrazom „odvedenci“.

(2) Služobná povinnosť končí prepustením (§ 22) alebo vylúčením z vojska (§ 23).

§ 22

Prepustenie z vojska.

(1) Z vojska sa prepustia:

- a) osoby, ktoré boli odvedené, bez toho že bol pre to daný právny podklad;
- b) osoby, ktoré dosiahly vek, keď končí ich branná povinnosť. Ak vykonáva osoba, ktorá dosiahla tento vek, vojenskú činnú službu v čase, keď bolo nariadené niektoré z mimoriadnych opatrení, predlžuje sa jej branná povinnosť až do jej prepustenia z tejto služby; pri zrušení mimoriadnych opatrení musia však byť tieto osoby prepustené;
- c) osoby, ktoré sa staly trvale neschopnými na vojenskú činnú službu, vynímajúc vojakov z povolania, vo výslužbe alebo v zálohe s výslužným, ktoré možno prepustiť len na ich písomnú žiadosť;
- d) osoby, u ktorých nastaly iné okolnosti, zapríčiňujúce zánik brannej povinnosti, a ktoré pritom nehodlajú so súhlasom vojenskej správy dobrovoľne prevziať ďalšie plnenie brannej povinnosti.

(2) Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením, ako sa zisťuje neschopnosť vojakov na vojenskú činnú službu (konanie preskumné), a určí, aké právne následky má také zistenie.

(3) Osobám, ktoré dosiahly vek, keď končí ich branná povinnosť, môže vojenská správa na ich žiadosť čas jej trvania predĺžiť. Také osoby možno potom z vojska prepustiť na ich žiadosť, ak nebolo nariadené niektoré z mimoriadnych opatrení. Z úradnej moci možno ich kedykoľvek prepustiť. O vojakoch z povolania, vo výslužbe a v zálohe s výslužným, ktoré samy nepožiadajú o prepustenie z vojska, platí, že im bol čas trvania brannej povinnosti predĺžený.

§ 24

Služobná povinnosť osôb zvolených do zákonodárnych sborov.

Členom Federálneho zhromaždenia alebo Českej národnej rady Slovenskej národnej rady, pokiaľ nie sú vojakmi z povolania, sa odloží nastúpenie vojenskej činnej služby, po prípade ich činná služba sa preruší na čas, za ktorý sú členmi niektorého z týchto zákonodárnych sborov. Od vojenského cvičenia takto zameškaného sa upúšťa. Ustanovenie prvej vety neplatí, ak bol vyhlásený stav brannej pohotovosti štátu.

§ 25**Služobná povinnosť vojakov z povolania, vo výslužbe a v zálohe s výslužným.**

(1) Vojakmi z povolania sú vojaci, ktorí vojenskú službu vykonávajú ako svoje povolanie v služobnom pomere, do ktorého boli prijatí podľa osobitných predpisov. Vojaci z povolania sú povinní vojenskou činnou službou, dokiaľ tento ich služobný pomer nezanikne.

(2) Ak žiada vojak z povolania o prepustenie z vojenskej činnej služby, prepustí sa z nej, ak splnil povinnosť v základnej a ďalšej službe. Prepustenie podľa predchádzajúcej vety nie je prípustné v čase, keď bolo nariadené niektoré z mimoriadnych opatrení, vojenské cvičenie podľa § 39, ods. 8 alebo cvičenie príslušníkov Štátnej bezpečnosti a Verejnej bezpečnosti podľa § 44, iba že by vojak, ktorý žiada o prepustenie, bol na akúkoľvek vojenskú činnú službu trvale neschopný.

(3) Vojakmi vo výslužbe sa stávajú vojaci z povolania,

- a) ktorí boli prepustení z vojenskej činnej služby po dovŕšení 60 rokov,
- b) ktorí boli preložení do zálohy a berú dôchodok podľa predpisov o sociálnom zaopatrení príslušníkov ozbrojených síl, po dovŕšení 60 rokov,
- c) ktorí boli prepustení z vojenskej činnej služby zo zdravotných dôvodov pre trvalú neschopnosť na vojenskú činnú službu.

Služobná povinnosť vojakov vo výslužbe trvá, dokiaľ neboli prepustení z vojska. Vláda určí nariadením, kedy môžu byť na prechodnú dobu povolani do činnej služby.

§ 26**Služobná povinnosť príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti**

(1) Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti, ktorí vykonali základnú službu, sú po dobu činnej služby v tomto zbore oslobodení od služobnej povinnosti, ktorou by inak boli povinní.

(2) Osoby prepustené z činnej služby v tomto zbore majú služobnú povinnosť ako vojaci v zálohe toho istého ročníka narodenia. Vláda Československej socialistickej republiky určí nariadením a v medziach tohto nariadenia Federálne ministerstvo národnej obrany služobným predpisom, za akých podmienok možno týmto osobám upraviť vojenskú hodnosť so zreteľom na hodnosť dosiahnutú v tomto zbore.

§ 27**Základná služba.**

(1) Základnou službou sú povinné, ak nie sú určené na náhradnú službu (§ 28), osoby, ktoré boli odvedené

- a) na pravidelných odvodoch alebo na dobrovoľných odvodoch, ku ktorým došlo mimo času brannej pohotovosti štátu, alebo
- b) na dobrovoľných odvodoch za brannej pohotovosti štátu, ak neobmedzily svoju služobnú povinnosť dobrovoľne prevzatú na čas vojny [§ 6, ods. 3, písm. b)], alebo
- c) na mimoriadnych odvodoch, ak ide o mužov, odvedených v čase, keď nemali ešte pravidelnú odvodnú povinnosť alebo keď by inak pravidelnej odvodnej povinnosti ešte podliehali, alebo o odvedencov, ktorí sa zaviazali na základnú službu, na ktorú neboli povinní.

(2) Základná služba trvá 24 mesiacov a počítá sa odo dňa skutočného jej nastúpenia. Federálne ministerstvo národnej obrany môže do tohto času započítať vykonanú mimoriadnu službu alebo jej časť.

(3) Vláda Československej socialistickej republiky môže čas trvania základnej služby meniť nariadením.

§ 28

Náhradná služba.

(1) Miesto základnej služby vykonávajú náhradnú službu osoby, určené na ňu podľa §§ 29 až 31.

(2) Určenie na náhradnú službu sa stane zo zákona (§ 29), na žiadosť (§ 30) alebo z moci úradnej (§ 31).

(3) Náhradná služba trvá 5 mesiacov a počíta sa odo dňa skutočného jej nastúpenia. Federálne ministerstvo národnej obrany môže do tohto času započítať vykonanú mimoriadnu službu alebo jej časť.

§ 29

Určenie na náhradnú službu zo zákona

Na náhradnú službu sa určia osoby, ktoré bez vlastnej viny boli odvedené po 31. decembri roku, v ktorom dovърšili 30 rokov, alebo bez vlastnej viny nenastúpili základnú službu do 31. decembra roku, v ktorom dovърšili 30 rokov.

§ 30

Určenie na náhradnú službu na žiadosť.

(1) Ak bolo odvedené viac osôb, než treba na doplnenie počtu vojska, ustanoveného podľa § 3, ods. 2, určí sa ďalej na náhradnú službu počet osôb, rovnajúci sa rozdielu medzi týmto potrebným počtom a počtom osôb, ktoré boli skutočne odvedené. Tento počet ustanoví každoročne Federálne ministerstvo národnej obrany podľa početných prírastkov a úbytkov, ku ktorým pravdepodobne dôjde po nastúpení odvedencov do základnej služby.

(2) Na náhradnú službu podľa odseku 1 možno predovšetkým určiť odvedencov a osoby, ktoré dosiaľ nevykonaly 5 mesiacov základnej služby, pokiaľ o to požiadajú, ak majú pre svoju žiadosť osobitné dôvody rodinné, hospodárske alebo sociálne. Osoby dobrovoľne odvedené možno na náhradnú službu určiť, len ak vznikly dôvody pre toto určenie po ich odvedení. Ak pominú dôvody po podaní žiadosti, je žiadateľ povinný túto okolnosť bezodkladne hlásiť.

(3) O žiadostiach za určenie na náhradnú službu rozhodujú krajské odvodné komisie; proti ich rozhodnutiu niet opravného prostriedku. Konanie o žiadostiach za určenie na náhradnú službu upraví vláda Československej socialistickej republiky nariadením.

(4) Ak sa ukáže dodatočne, že tu neboly dôvody, pre ktoré došlo k určeniu na náhradnú službu, alebo ak pominú neskôršie tieto dôvody a ak nie sú ani iné dôvody pre toto určenie, zruší komisia po vypočutí žiadateľa pôvodné rozhodnutie a žiadateľ sa povolá na základnú službu. Pritom sa mu započítava do základnej služby čas, za ktorý konal náhradnú službu alebo časť základnej služby, ako aj čas, za ktorý trvaly ešte po prepustení zo základnej alebo náhradnej služby dôvody, o ktoré bola oprená žiadosť o určenie na náhradnú službu.

§ 31

Určenie na náhradnú službu z úradnej moci.

(1) Ak nedosahuje počet osôb, určených na náhradnú službu podľa ustanovenia § 30, ods. 2, celý početný prebytok (§ 30, ods. 1), určí vojenská správa na náhradnú službu ďalšie osoby, ktoré

dosiaľ nevykonaly 5 mesiacov základnej služby. Pri výbere treba dbať predovšetkým na služobné záujmy, zároveň však hľadí sa tiež na rodinné, hospodárske a sociálne pomery.

(2) Rozhodnutie, urobené podľa odseku 1, možno zo služobných dôvodov zrušiť. V tomto prípade sa povolá osoba, určená na náhradnú službu, na výkon základnej služby len na čas, končiaci dňom, ktorým by jej základná služba skončila, keby nebola bývala určená na náhradnú službu.

(3) Ak nie sú splnené podmienky § 30 ods. 1, možno odvedencov určiť na náhradnú službu len so súhlasom vlády Československej socialistickej republiky.

§ 32

Prepustenie na trvalú dovolenú miesto určenia na náhradnú službu.

(1) Osoby, ktoré by mali byť podľa ustanovenia § 30, ods. 2 alebo § 31, ods. 1 určené na náhradnú službu, nemôžu však byť na túto službu určené jedine preto, že vykonaly základnú službu dlhšiu než 5 mesiacov, prepustia sa na trvalú dovolenú.

(2) O zrušení rozhodnutia, urobeného podľa odseku 1, a o opätovnom povolaní osoby, prepustenej na trvalú dovolenú, na základnú službu platia obdobne ustanovenia § 30, ods. 4 a § 31, ods. 2.

§ 33

Nastúpenie základnej a náhradnej služby.

(1) Osoby odvedené na pravidelných odvodoch, ktorým nebol povolený odklad základnej (náhradnej) služby (§ 34), nastupujú túto službu v kalendárnom roku, v ktorom boli odvedené, alebo v roku nasledujúcom.

(2) Nástupné dni vyhlási každoročne Federálne ministerstvo národnej obrany.¹⁾

(3) Ak došlo k odvodu po ustanovenom nástupnom dni alebo ak nenastúpil odvedenec základnú (náhradnú) službu tohto dňa, môže mu vojenská správa povoliť odklad tejto služby do príslušného nástupného dňa v budúcom kalendárnom roku.

(4) Federálne ministerstvo národnej obrany môže z dôležitých dôvodov povoliť v osobitných prípadoch nastúpenie základnej (náhradnej) služby aj mimo nástupných dní, vyhlásených podľa odseku 2. Podrobnosti ustanoví vláda Československej socialistickej republiky nariadením.

(5) Pokiaľ dobrovoľníci, odvedení za brannej pohotovosti štátu, a osoby, odvedené na mimoriadnych odvodoch, sú povinní konať základnú (náhradnú) službu, nastúpia ju zpravidla dňom, nasledujúcim po prepustení z mimoriadnej služby.

§ 34

Odklad základnej a náhradnej služby.

(1) Odvedencom, ktorí sa pripravujú na určité povolanie, možno na ich žiadosť povoliť odklad základnej (náhradnej) služby, a to najdlhšie do určeného nástupného dňa v roku, v ktorom dovŕšia 22 rokov, výnimočne do určeného nástupného dňa v roku, v ktorom dovŕšia 24 rokov, a ak ide o študujúcich vysokých škôl, do ukončenia štúdia, najdlhšie však do 28 rokov. Obdobne možno povoliť odklad, najdlhšie však do nástupného dňa v roku, v ktorom žiadateľ dovŕšil 22 rokov, ak to vyžadujú iné dôvody hodné osobitného zreteľa.

(2) Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením, kedy možno odložiť nastúpenie základnej (náhradnej) služby z úradnej moci.

(3) Osoby, ktorým bol povolený odklad, nastúpia základnú (náhradnú) službu v roku, keď odklad končí, v určený nástupný deň.

(4) Ak sa ukáže dodatočne, že tu neboly dôvody, pre ktoré bol odklad základnej (náhradnej) služby povolený, alebo ak pominú dodatočne tieto dôvody, možno povolený odklad zrušiť.

(5) Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením, ako sa vykonáva povoľovanie odkladov základnej (náhradnej) služby, upraví konanie o žiadostiach o ne a ustanoví, ako sa postupuje, ak bolo zrušené rozhodnutie o povolení odkladu.

(6) Proti rozhodnutiu, ktorým bola žiadosť o odklad zamietnutá alebo ktorým bolo rozhodnutie o povolení odkladu zrušené, možno podať odvolanie do 15 dní po doručení orgánu, ktorý rozhodnutie vydal, na orgán nadriadený, ktorý rozhoduje s konečnou platnosťou. Rozhodnutie musí obsahovať poučenie o odvolaní.

§ 35

Odpustenie náhradnej služby

Osobám, ktoré bez vlastnej viny do 31. decembra roku, v ktorom dovърšili 30 rokov, nenastúpili náhradnú službu, na ktorú boli určení na žiadosť alebo z úradnej moci, ako i osobám určeným na náhradnú službu zo zákona, môže Federálne ministerstvo národnej obrany vykonanie náhradnej služby odpustiť.

§ 36

Trvalá dovolená.

(1) Vojakmi na trvalej dovolenej sú vojaci, ktorí boli zo základnej (náhradnej) služby predčasne prepustení a neboli dosiaľ prelození ani do zálohy ani do náhradnej zálohy. Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením, kedy možno vojakov prepustiť na trvalú dovolenú aj v iných prípadoch, než ktoré upravuje tento zákon.

(2) Federálne ministerstvo národnej obrany môže s výhradou ustanovenia § 32, ods. 2 povolať osoby, predčasne prepustené na trvalú dovolenú zo základnej (náhradnej) služby, na pokračovanie tejto služby.

(3) Prepustením na trvalú dovolenú sa základná (náhradná) služba prerušuje. Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením, kedy možno osobám, prepusteným na trvalú dovolenú, ktoré neboly povolané na pokračovanie v základnej (náhradnej) službe do dňa, v ktorý by inak ich základná (náhradná) služba skončila, zvyšok tejto služby odpustiť aj v iných prípadoch, než ktoré upravuje tento zákon, ako aj v ktorých prípadoch možno osobám, ktoré byly povolané na pokračovanie v základnej (náhradnej) službe, čas, strávený na trvalej dovolenej, do tejto služby započítať.

§ 37

Ďalšia služba.

(1) Vojakom, ktorí vykonali základnú službu, možno na ich žiadosť povoliť, aby vykonali ďalšiu službu. Vojakom, ktorí konali len náhradnú službu, možno toto povolenie udeliť, len ak boli na náhradnú službu určení podľa § 29 alebo § 31, ods. 1. Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením, akým spôsobom a za akých podmienok sa povoľuje konanie ďalšej služby.

(2) Ďalšou službou sú povinní vojaci, ktorí vykonali základnú službu,

- a) ak boli na svoju žiadosť vzdelaní a vycvičení na náklad štátu pre službu vojakov z povolania alebo ak dostali na to štipendia alebo aspoň čiastočnú náhradu študijných nákladov, alebo
- b) ak im bola ako vojakom z povolania na ich vlastnú žiadosť štátom poskytnutá úhrada nákladov alebo podpora na zdokonalenie alebo vzdelanie v záujme vojenskej služby, alebo
- c) ak boli na svoju žiadosť zdokonalené alebo vycvičené v osobitných odvetviach vojenskej služby, alebo
- d) ak prevzaly záväzok na takú službu.

(3) Záväzok na ďalšiu službu podľa odseku 2, písm. a) až c) sa posudzuje podľa predpisov, platných v čase jeho vzniku, záväzok na ďalšiu službu podľa odseku 2, písm. d) podľa predpisov, platných v čase jeho prevzatia. Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením, kedy a za akých podmienok možno vojaka predčasne prepustiť z tohto záväzku.

§ 38

Záloha a náhradná záloha.

(1) Preloženie do zálohy sa vykoná dňom, ktorý nasleduje po dni skončenia základnej služby, ďalšej služby alebo služby vojakov z povolania, ktorí neboli preložené do výslužby a majú ešte služobnú povinnosť. Ďalej budú preložení do zálohy dňom, ktorý nasleduje po dni skončenia mimoriadnej služby, osoby, odvedené pri mimoriadnych odvodoch, ktoré po svojom prepustení z tejto služby nie sú povinné základnou (náhradnou) službou a ktorých služobná povinnosť trvá podľa zákona alebo na podklade dobrovoľného prevzatia. Dobrovoľníci, odvedení za brannej pohotovosti štátu, sa preložia za obdobných podmienok do zálohy dňom, ktorý nasleduje po dni skončenia mimoriadnej služby, ak nejde o osoby, ktoré dobrovoľne prevzali služobnú povinnosť len na čas vojny. Také osoby sa z vojska prepustia [§ 22, ods. 1, písm. d)].

(2) Osoby, ktorým bola náhradná služba odpustená podľa ustanovenia § 35, zaradia sa do zálohy, a ak nastúpili už náhradnú službu, preložia sa do zálohy dňom, ktorý nasleduje po dni prepustenia z tejto služby.

(3) Osoby, preložené do zálohy (náhradnej zálohy), sú až do času, keď budú prepustené (vylúčené) z vojska alebo keď sa stanú vojakmi z povolania alebo v ďalšej službe, vojakmi v zálohe (náhradnými vojakmi v zálohe). Služobnú povinnosť plnia konaním vojenských cvičení (§ 39) a mimoriadnej služby (§ 46, ods. 1, § 47, ods. 1).

§ 39

Vojenské cvičenia.

(1) Vojaci v zálohe z počtu mužstva a poddôstojníkov sú povinní vojenskými cvičeniami v úhrnnom čase 16 týždňov; náhradní vojaci v zálohe, ako aj vojaci v zálohe, ktorí konali základnú službu kratšiu než tri štvrtiny základnej služby (§ 27, ods. 2 a 3), sú povinní vojenskými cvičeniami v úhrnnom čase 20 týždňov.

(2) Dôstojníci v zálohe sú povinní vojenskými cvičeniami v úhrnnom čase 20 týždňov; do neho sa im započítajú vojenské cvičenia, ktoré vykonali ako príslušníci mužstva, alebo poddôstojníci.

(3) Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením počet, dĺžku a čas konania jednotlivých vojenských cvičení, pričom určí, za akých podmienok môže Federálne ministerstvo národnej obrany výnimočne zo služobných dôvodov upraviť konanie vojenských cvičení odchyľne od ustanovení nariadenia vlády Československej socialistickej republiky.

(4) Vojaci z povolania, ako i vojaci, ktorí konali ďalšiu službu (§ 37), sú po preložení do zálohy povinní vojenskými cvičeniami ako príslušníci toho istého ročníka narodenia.

(5) Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením, za akých podmienok môžu byť povolaní vojaci vo výslužbe na vojenské cvičenia. Úhrnný čas týchto vojenských cvičení nesmie presahovať 8 týždňov.

(6) Vojakom v zálohe a náhradným vojakom v zálohe môže byť na ich žiadosť povolené, aby konali okrem povinných cvičení tiež cvičenia dobrovoľné.

(7) Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením, kedy môže Federálne ministerstvo národnej obrany odpustiť konanie vojenského cvičenia alebo jeho časti, ako aj v ktorých prípadoch možno vykonanú mimoriadnu alebo osobitnú službu započítať ako vojenské cvičenie.

(8) Ak sa zavádzajú nové bojové prostriedky alebo ak to vyžadujú dôvody výcvikové, môžu byť povolaní vojaci v zálohe a náhradní vojaci v zálohe na výnimočné vojenské cvičenie na čas nevyhnutnej potreby. Povolanie vojakov v zálohe a náhradných vojakov v zálohe v rozsahu, presahujúcom priemerný počet dvoch ročníkov narodenia a náhradnej zálohy, vyžaduje predchádzajúce schválenie vlády Československej socialistickej republiky. Výnimočné cvičenie sa podľa možnosti započíta do úhrnného času cvičenia, ustanoveného v odsekoch 1, 2 a 4.

§ 40

Nahradzovanie zameškanej vojenskej činnnej služby.

(1) Osoby, konajúce vojenskú činnú službu, sú povinné plne nahradiť službu, ktorú zameškaly výkonom trestu na slobode, znemožňujúceho im výkon služby, ako aj službu, ktorú zameškaly zbehnutím alebo samovoľným vzdialením sa.

(2) Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením,

- a) či a ako sa nahradzuje vojenská činná služba, zameškaná z iných dôvodov, najmä pre dovolenú, presahujúcu výmer dovolenej, ustanovenej príslušnými predpismi, nemocou, tehotenstvom, materstvom alebo zaisťovacou alebo vyšetrovacou väzbou,
- b) pri ktorých druhoch vojenskej činnnej služby a za akých podmienok má oneskorené nastúpenie tejto služby za následok, že sa dotyčná osoba prepustí a povolá na iný nástupný deň, a
- c) kedy môže Federálne ministerstvo národnej obrany odpustiť povinnosť nahradzovať vojenskú činnú službu.

Diel IV.

Povinnosť na osobitnú službu.

§ 41

Druhy zvláštnej služby

Zvláštnou službou sa rozumie:

- a) služba príslušníkov verejných ozbrojených zborov konaná v ozbrojených silách podľa tohto zákona (§ 46 ods. 2) alebo podľa osobitných zákonov,
- b) služba konaná v ozbrojených silách podľa tohto zákona (§ 46 ods. 2) príslušníkmi verejných ochranných zborov a osobami podliehajúcimi brannej povinnosti, ktoré sa podrobujú brannej výchove.

§ 42.**Vznik a koniec povinnosti na osobitnú službu.**

(1) Povinnosť na osobitnú službu vzniká dňom, na ktorý zneje povolanie do tejto služby, bez ohľadu na prípadné skoršie zaradenie dotyčných osôb do vojska.

(2) Povinnosť na osobitnú službu končí prepustením z tejto služby (§ 43).

§ 43**Prepustenie z osobitnej služby.**

Z osobitnej služby budú prepustené:

- a) osoby, ktoré boli povolané bez toho, že by bol pre to daný právny podklad,
- b) osoby, ktoré sa stali telesne alebo duševne nespôsobilými na osobitnú službu,
- c) osoby, u ktorých nastaly iné okolnosti, spôsobujúce zánik brannej povinnosti, vynímajúc dosiahnutie ustanoveného veku (§ 46, ods. 4),
- d) osoby, povolané na mimoriadnu službu,
- e) osoby, povolané na túto službu v čase mimoriadnych opatrení, len čo sa zrušia tieto opatrenia.

Diel V.**Osobné úkony pre potreby ozbrojených síl****§ 45****Rozsah povolania.**

(1) Ak bolo nariadené akékoľvek mimoriadne opatrenie podľa tohto zákona, možno pre potreby ozbrojených síl požadovať osobné úkony od osôb, ktoré môžu byť pre tento prípad vopred určené.

(2) Osoby, povolané na osobitné úkony podľa odseku 1, sa stávajú dňom, na ktorý sú povolané na čas tohto povolania príslušníkmi ozbrojených síl, aj keď nie sú vojakmi, a podliehajú pre trestné činy, spáchané v tomto čase, vojenskej disciplinárnej a súdnej právomoci.

(3) Pokiaľ tento zákon alebo predpisy, vydané podľa neho, neustanovujú inak, platia o osobných úkonoch pre potreby ozbrojených síl ustanovenia zákona o obrane Československej socialistickej republiky.

Diel VI.**Mimoriadne opatrenia.****§ 46****Mimoriadne opatrenia mimo času brannej pohotovosti štátu.**

(1) Ak dôjde k udalostiam ohrozujúcim zvýšenou mierou samostatnosť, celistvosť a jednotu štátu, ústavu a republikánsku štátnu formu a socialistické zriadenie (doba zvýšeného ohrozenia štátu), môže prezident Československej socialistickej republiky nariadiť, aby boli povolaní do mimoriadnej služby na dobu nevyhnutnej potreby vojaci v zálohe, a to v počte nepresahujúcom počet vojakov v zálohe siedmich najmladších ročníkov narodenia.

(2) Okrem opatrení, uvedených v odseku 1, môže prezident Československej socialistickej republiky na návrh vlády Československej socialistickej republiky nariadiť, aby boli povolané na osobitnú službu verejné ozbrojené sbory, ktoré vláda Československej socialistickej republiky určila, verejné ochranné sbory, časti alebo jednotliví príslušníci týchto sborov, ako aj osoby, podliehajúce brannej povinnosti, ktoré sa podrobujú brannej výchove, a jednotky složené z týchto

osôb. Osoby, ktoré v takých prípadoch budú povolané, môžu byť už vopred určené. Povolané osoby podliehajú vojenskému veleniu, stávajú sa príslušníkmi ozbrojených síl, aj keď nie sú vojakmi, dňom, na ktorý sú povolané, pri povolaní sborov, jednotiek alebo ich častí dňom, na ktorý je povolaný sbor, jednotka alebo časť, ku ktorým náležia. Podliehajú v čase tejto osobitnej služby vojenskej disciplinárnej a súdnej právomoci a ustanoveniam vojenského Trestného zákona o vojenských zločinoch a prečinoch.

(3) Ak bolo nariadené niektoré z mimoriadnych opatrení, uvedených v odseku 1 alebo 2, môže vláda Československej socialistickej republiky vyhláškou v Zbierke zákonov ustanoviť, že sa osobám, podliehajúcim brannej povinnosti, zakazuje cestovať do cudziny.

(4) V čase trvania mimoriadnych opatrení podľa odseku 1 alebo 2 nemožno prepustiť ani z vojenskej činnnej služby, ani z osobitnej služby osoby, ktoré v čase vykonávania tejto služby dosiahly vek, v ktorom by inak končila ich branná povinnosť.

(5) Mimoriadne opatrenia, uvedené v odseku 1 a 2, zrušuje prezident Československej socialistickej republiky.

§ 47

Mobilizácia.

(1) Mobilizáciou sa podľa tohto zákona rozumie hromadné povolanie vojakov mimo činnnej služby na mimoriadnu službu, ak presahuje toto povolanie svojím rozsahom rozsah opatrení, uvedených v § 46.

(2) Mobilizácia môže byť všeobecná alebo čiastočná; všeobecná mobilizácia sa vzťahuje na všetkých vojakov, mimo činnnej služby, ktorí nie sú oslobodení od mimoriadnej služby, ako aj na celé štátne územie; čiastočná mobilizácia sa vzťahuje na časť uvedených osôb, prípadne na časť štátneho územia.

(3) Mobilizáciu nariaďuje prezident Československej socialistickej republiky.

(4) Opatrenia nariadené na vykonanie mobilizácie sa zrušujú demobilizáciou. Nariaďuje ju prezident Československej socialistickej republiky.

§ 48

Niektoré právne účinky vyhlásenia stavu brannej pohotovosti štátu.

(1) Len čo je verejne známe, že štát mobilizáciou vstúpil do stavu brannej pohotovosti, sú vojaci, ktorí sú mimo územia Československej socialistickej republiky, povinní prísť bez osobitného povolania bezodkladne, aby nastúpili vojenskú činnú službu. Prezident Československej socialistickej republiky môže vyzvať vojakov, ktorí z dôvodov nezávislých na ich vôli nemôžu nastúpiť vojenskú činnú službu z územia mimo Československej socialistickej republiky, aby sa prihlásili do vojenských služieb spojeneckého štátu, v ktorom sa sdružujú alebo do ktorého sa môžu dostať, a aby pre prípad, že im na podklade ich prihlášky bude umožnená služba v armáde spojeneckého štátu, túto službu konali za vojny. Vojaci sú povinní túto výzvu poslúchnuť.

(2) Za brannej pohotovosti štátu sa konajú len mimoriadne a dobrovoľné odvody. Dobrovoľne môžu však v tejto dobe vstúpiť do vojska len osoby, ktoré v čase prihlášky neboli ešte povolané na mimoriadny odvod. Vojakom v zálohe a vo výslužbe, ktorí neboli povolaní do vojenskej činnnej služby, môže vojenská správa na ich žiadosť povoliť dobrovoľné konanie mimoriadnej služby. Žiadosť za povolenie dobrovoľného konania mimoriadnej služby nemožno odvolať.

§ 49**Mimoriadne opatrenia za brannej pohotovosti štátu.**

(1) Za brannej pohotovosti štátu môže prezident Československej socialistickej republiky na návrh vlády Československej socialistickej republiky nariadiť mimoriadne odvody (§ 17, ods. 1) osôb, podliehajúcich brannej povinnosti (§ 5), ktoré dosiaľ neboli odvedené alebo boli z vojska prepustené.

(2) Osoby, odvedené pri mimoriadnych odvodoch, nastupujú mimoriadnu službu v nástupné dni, ktoré určí Federálne ministerstvo národnej obrany, a zotrávajú v nej až do prepustenia. Musia byť prepustené z tejto služby, len čo bol ukončený stav brannej pohotovosti štátu. Ženy, odvedené na mimoriadnych odvodoch, ako aj osoby, ktoré dobrovoľne vstúpili do vojska iba na čas vojny, sa prepustia dňom prepustenia z mimoriadnej služby zároveň z vojska [§ 22, ods. 1, písm. d)], ak nepožiadajú o preloženie do zálohy a ak sa nezaviazali ani konať základnú službu po skončení mimoriadnej služby.

§ 50**Oslobodenie od mimoriadnej služby**

(1) Od povinnosti nastúpiť mimoriadnu službu možno oslobodiť osoby, u ktorých je v dôležitom záujme ozbrojených síl alebo v inom dôležitom všeobecnom záujme potrebné, aby mohli ďalej vykonávať svoje zamestnanie. Vojaci v zálohe mladší ako 35 rokov môžu byť oslobodení len v prípadoch hodných osobitného zreteľa.

(2) Oslobodenie možno obmedziť na určitú dobu. Rozhodnutie, ktorým bolo povolené oslobodenie, možno zo služobných dôvodov zrušiť.

(3) Rozsah oslobodenia a jeho účinnosť určí v podrobnostiach vláda Československej socialistickej republiky.

ČASŤ 3.**Rôzne ustanovenia.****§ 51****Ohlasovacia povinnosť a vojenská evidencia**

(1) Branci, vojaci mimo činnnej služby a osoby, ktoré boli určené na osobné úkony pre potreby ozbrojených síl alebo pre zvláštnu službu a boli o tomto svojom určení upovedomení, sú povinní hlásiť skutočnosti dôležité pre vojenskú evidenciu. Vláda Československej socialistickej republiky určí nariadením podrobnosti, najmä v akých lehotách, u ktorých orgánov a akým spôsobom sa ohlasovacia povinnosť plní.

(2) Vláda Československej socialistickej republiky určí nariadením povinnosti výkonných orgánov miestnych národných výborov, iných orgánov a organizácií na vedenie vojenskej evidencie.

§ 52**O povolávaní.**

(1) Osoby, ktoré boli povolané na vojenskú činnú službu, na osobitnú službu, na osobitné úkony pre potreby ozbrojených síl alebo na zistenie neschopnosti na vojenskú činnú službu alebo nespôsobilosti na osobitnú službu alebo na osobné úkony, sú povinné povolanie poslúchnuť.

(2) Povolanie sa vykonáva povolávacím rozkazom. Druhy a spôsoby povolávacích rozkazov, ako aj postup pri ich vydávaní a doručovaní ustanoví vláda Československej socialistickej republiky nariadením.

(3) Povolánym osobám uhradí štát cestovné z miesta trvalého pobytu do miesta nastúpenia, osobám prepusteným cestovné z miesta prepustenia do miesta budúceho trvalého pobytu; podrobnosti určí vláda Československej socialistickej republiky nariadením.

(4) Osoby, ktoré opominuly hlásenie, predpísané osobitnými predpismi (§ 51, ods. 2), alebo inak zaviniely, že im povolávací rozkaz nemohol byť včas doručený, zodpovedajú za nenastúpenie vojenskej činnnej služby rovnako, ako keby boli povolávací rozkaz dostali do vlastných rúk. Ustanovenie predchádzajúcej vety platí i o osobách, určených na osobné úkony pre potreby ozbrojených síl alebo na osobitnú službu a o osobách, u ktorých má byť zistená neschopnosť na vojenskú činnnú službu alebo nespôsobilosť na osobitnú službu alebo na osobné úkony pre potreby ozbrojených síl.

§ 53

Vojenské preukazy.

Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením, aké preukazy sa vydávajú brancom a vojakom, a určí podrobnosti o ich používaní.

§ 55

Cestovanie do cudziny a vysťahovanie.

(1) Osoby, ktoré podliehajú brannej povinnosti a nespĺnili ešte pravidelnú odvodnú povinnosť, odvedenci, vojaci v činnnej službe alebo na trvalej dovolenej a vojaci v zálohe (náhradní vojaci v zálohe), ktorí sú ešte povinní vojenským cvičením, potrebujú na cestovanie do cudziny povolenie vojenskej správy.

(2) Muži, podliehajúci brannej povinnosti, a ženy, ktoré sú vojačkami alebo ktoré podliehajú odvodnej a služobnej povinnosti podľa § 5, ods. 3, potrebujú na vysťahovanie povolenie vojenskej správy. Za brannej pohotovosti štátu potrebujú toto povolenie všetky ženy, podliehajúce brannej povinnosti. Vláda Československej socialistickej republiky ustanoví nariadením, akým spôsobom a za akých podmienok sa povolenie udeľuje, a upraví príslušné konanie.

§ 56

Vstup do cudzích vojenských služieb.

(1) Občania Československej socialistickej republiky smú vstúpiť do cudzích vojenských služieb len s povolením prezidenta Československej socialistickej republiky. Osoba, ktorej bolo udelené toto povolenie, je za čas, v ktorom vykonáva službu v armáde cudzieho štátu, oslobodená od plnenia brannej povinnosti v ozbrojených silách Československej socialistickej republiky. Po skončení výkonu tejto služby podlieha brannej povinnosti odpovedajúcej jej veku.

(2) Povolenie, udelené podľa odseku 1, môže prezident Československej socialistickej republiky kedykoľvek odvolať. Stráca platnosť tiež, ak sa ocitne štát, do ktorého vojenských služieb občan vstúpil, vo vojnovom stave s Československou socialistickej republikou alebo so štátom, ktorý je spojencom Československej socialistickej republiky.

(3) Podrobnosti ustanoví vláda Československej socialistickej republiky nariadením.

ČASŤ 4.

Trestné ustanovenia.

ČASŤ 5.**Spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia.****§ 75**

Vykonávacie predpisy.

Vláda Československej socialistickej republiky vydá pre tento zákon vykonávacie predpisy nariadením, ktoré môže vyhradiť bližšiu úpravu niektorých vecí v svojich medziach služobným predpisom Federálneho ministerstva národnej obrany.

§ 76**Kompetencia**

(1) Pokiaľ tento zákon alebo predpisy vydané podľa neho neustanovujú inak, sú na vydávanie rozhodnutí a opatrení podľa tohto zákona kompetentné v I. stolici okresné (mestské, obvodné) vojenské správy a výkonné orgány okresných (mestských, obvodných) národných výborov, v II. stolici krajské vojenské správy (mestské vojenské správy im na roveň postavené) a výkonné orgány krajských (ústredných) národných výborov. Sídla okresných (mestských, obvodných) vojenských správ a krajských vojenských správ a obvody ich pôsobnosti určí Federálne ministerstvo národnej obrany. Pôsobnosť vojenských útvarov vo veciach vojakov v činnnej službe upraví Federálne ministerstvo národnej obrany a Federálne ministerstvo vnútra služobnými predpismi.

(2) Pokiaľ tento zákon alebo predpisy vydané podľa neho neustanovujú odchýlky od všeobecných predpisov o konaní vo veciach správnych, platia tieto predpisy.

(3) Súdny, prokuratúra a orgány štátnej správy sú v medziach svojej pôsobnosti povinné spolupôsobiť pri vykonávaní tohto zákona a predpisov vydaných podľa neho.

(4) Orgány Zboru národnej bezpečnosti sú v medziach svojej pôsobnosti povinné vyhovieť priamym dožiadaniam miestnych vojenských správ v prípadoch, keď je nebezpečenstvo v meškani, najmä vo veciach týkajúcich sa zisťovania pobytu osôb, ktoré sa neustanovili na zápis alebo na odvod, vojakov mimo činnnej služby, ktorí sa neprihlásili na pobyt, a vojakov, ktorí nenastúpili činnú službu.

§ 77**Oslobodenie od poplatkov.**

Podania, zápisnice a vysvedčenia, potrebné na vykonanie tohto zákona alebo predpisov, vydaných podľa neho, sú oslobodené od poplatkov a dávok.

§ 80**Prechodná úprava služobnej povinnosti príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti**

Ustanovenie § 26 ods. 1 platí i pre príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, ktorí nevykonali základnú službu alebo vykonali len jej časť a na ktorých sa vzťahujú ustanovenia § 16 ods. 2 a 5 zákona zo dňa 21. decembra 1948, č. 286 Sb., o národnej bezpečnosti.

§ 82**Započítanie vojenskej služby, vykonanej v niektorých ozbrojených sboroch.**

(1) Na odvody, vykonané na Slovensku v čase od 15. marca 1939 do 28. augusta 1944, hľadí sa, ako keby boli vykonané podľa doterajšieho branného zákona.

(2) Služba, vykonaná v brannej moci tzv. Slovenského štátu v čase od 15. marca 1939 do 28. augusta 1944, sa započítava do celkového času základnej (náhradnej) služby podľa tohto zákona.

(3) Krajanom, ktorí sa navrátili do Československej socialistickej republiky, započítava sa do celkového času základnej (náhradnej) služby podľa tohto zákona čas vojenskej služby, ktorý vykonali v spojeneckých armádach. O započítaní vojenskej služby, vykonanej v iných armádach, rozhoduje Federálne ministerstvo národnej obrany po dohode s Federálnym ministerstvom zahraničných vecí.

(4) Doterajšie predpisy, upravujúce započítanie vojenskej služby, vykonanej v československej armáde v zahraničí, v spojeneckej armáde, v prvej československej armáde na Slovensku alebo v partizánskej jednotke, zostávajú nedotknuté. Pokiaľ nejde o vojakov z povolania, hodnotí sa vojenská služba všetkých týchto druhov ako mimoriadna služba podľa tohto zákona.

(5) Vojenská služba, vykonaná v spojeneckej armáde na podklade výzvy podľa ustanovenia § 48, ods. 1, vety druhej, započítava sa ako mimoriadna služba, konaná podľa ustanovení tohto zákona.

(6) Federálne ministerstvo národnej obrany môže po dohode s Federálnym ministerstvom zahraničných vecí osobám, ktoré nadobudli československé občianstvo, započítavať do celkového času základnej (náhradnej) služby čas vojenskej služby, ktorý vykonali v cudzích armádach.

§ 83

Výklad niektorých pojmov.

Pokiaľ tento zákon neustanovuje inak, rozumejú sa tam, kde sa v ňom hovorí o „dôstojníkoch, poddôstojníkoch, vojakoch v zálohe, náhradných vojakoch v zálohe a dobrovoľníkoch“ tým tiež „dôstojníčky, poddôstojníčky, vojačky v zálohe, náhradné vojačky v zálohe, dobrovoľníčky“, a výrazom „mužstvo“ rozumejú sa muži i ženy.

§ 84

Pomer voči doterajším predpisom.

(1) Zrušujú sa všetky doterajšie predpisy, ktoré odporujú ustanoveniam tohto zákona, najmä:

1. branný zákon Československej republiky zo dňa 19. marca 1920, č. 193 Sb., v znení predpisov ho meniacich a doplňujúcich,
2. zákon zo dňa 8. apríla 1927, č. 53 Sb., o ročnom kontingente brancov, o náhradnej zálohe a o niektorých zmenách branného zákona,
3. vládne nariadenie zo dňa 15. apríla 1932, č. 52 Sb., ktorým sa poskytujú úľavy vo vykonávaní brannej povinnosti československým príslušníkom trvale usadeným v mimoeuropských krajinách,
4. zákon zo dňa 11. mája 1932, č. 66 Sb., o dĺžke prezenčnej služby a o niektorých zmenách branného zákona a zákona zo dňa 8. apríla 1927, č. 53 Sb.,
5. vládne nariadenie zo dňa 28. apríla 1933, č. 71 Sb., o odklade prezenčnej služby,
6. zákon zo dňa 19. decembra 1934, č. 267 Sb., o dĺžke prezenčnej služby,
7. zákon zo dňa 3. marca 1937, č. 26 Sb., ktorým sa mení § 3 zákona zo dňa 11. mája 1932, č. 66 Sb.,
8. zákon č. 14/1946 Sb.,
9. ustanovenie § 401 b) zákona č. 119/1873 r.z.,
10. ustanovenie § 509, ods. 2 zák. čl. XXXIII/1896,

11. ustanovenie čl. I zákona zo dňa 1. júla 1947, č. 130 Sb., ktorým sa mení ustanovenie branného zákona o povolovaní sobášov osôb, podliehajúcich brannej povinnosti, a s tým súvisiace ustanovenie zákona o vyživovacom príspevku.

(2) Zákon zo dňa 7. apríla 1948, č. 85 Sb., ktorým sa na prechodný čas vylučuje preloženie do zálohy (prepustenie zo sväzku československej brannej moci) niektorých kategórií dôstojníkov z povolania, zostáva nedotknutý.

§ 85

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. októbrom 1949; vykonajú ho ministri národnej obrany a vnútra Československej socialistickej republiky v dohode so zúčastnenými členmi vlády Československej socialistickej republiky.

Článok II

2. Ustanovenia Branného zákona o náhradnej zálohe, o náhradných záložníkoch a o vojakoch v zálohe s výslužným sa zrušujú.
3. Kde Branný zákon odkazuje na ustanovenia vojenského trestného zákona, rozumejú sa tým obdobné ustanovenia Trestného zákona č. 86/1950 Zb. v znení zákona č. 63/1956 Zb.

Článok III

Vojaci v činnej službe, ktorí v rokoch 1951 až 1956 boli na svoju žiadosť (so svojim súhlasom) vzdelaní a vycvičení pre službu vojakov z povolania, alebo ktorí boli na svoju žiadosť (so svojim súhlasom) zdokonalení alebo vycvičení vo zvláštnych odvetviach vojenskej služby, sú povinní ďalšou službou. Ich povinnosť na ďalšiu službu sa posudzuje podľa predpisov platných v deň začiatku účinnosti tohto zákona.

Článok V

Opatrenia vykonané predo dňom začiatku účinnosti tohto zákona v zhode s ním sa považujú za vykonané podľa neho.

Gottwald v. r.

Dr. John v. r.

Zápotocký v. r.

arm. gen. Svoboda v. r.

1) Zákonné opatrenie Predsedníctva Národného zhromaždenia č. 4/1962 Zb. o vyhlasovaní zákonov a iných právnych predpisov, zákon č. 164/1968 Zb., ktorým sa menia predpisy o vyhlasovaní zákonov a iných právnych predpisov.

